

Posudek na diplomovou práci
Esperanto v Československu v letech 1945-1970
Eliška Votýpková
FFUK – Ústav politologie, 2010
133 s., přílohy

Autorka se rozhodla podat ve svém diplomní práci přehled esperantského hnutí v Československu po druhé světové válce až do počátků normalizace. Jejím hlavním pramenem byly periodika, které esperantisté vydávali, některé archivní fondy (hlavně sbírky Muzea v Třeboni), popřípadě rozhovory s pamětníky. Autorce se podařilo shromáždit vcelku obsáhlé údaje a popsat historii esperantského hnutí v daném období. Samotnému hlavnímu tématu předchází popis vzniku esperanta a esperantského hnutí na světě a počátků esperantismu v českých zemích a poté i popis aktivit esperantistů v meziválečné ČSR. Na závěr je pak připojeno několik stránek, jež začleňují historii československého esperantismu do mezinárodního kontextu v meziválečné i poválečné době.

Autorka rekonstruovala a popsala vývoj organizačních struktur esperantského hnutí v Československu, podává přehled hlavních aktivit a běžné činnosti esperantistů (kongresy, letní školy, jazykové kursy a zkoušky atd.), případně si všímá interakce esperantistických organizací a státních (režimních) orgánů. Až potud je práce v pořádku.

Jistým problémem ovšem je, že práce nevychází za pouhý popis, je v nejlepším případě materiálovou studií. Nepokouší se klást a zodpovídat otázky, které by přesahovaly pouhý popis různých podob existence a aktivit esperantských organizací. Přitom by se nabízelo – jakkoli jde jistě z celospolečenského hlediska o organizaci a aktivity jistě specifické a do jisté míry okrajové – pokusit se právě na příkladu této jedné organizace osvětlit vztah komunistického režimu k občanské společnosti, jeho snahu prvky občanské společnosti podrobit úplné kontrole, manipulovat jimi či je úplně zlikvidovat. (Jakkoli okrajový jev esperantisté z hlediska k režimu představovali, podezřelé musely být už jejich mezinárodní vazby). Na závěr časového úseku, který si autorka vybrala, by pak samozřejmě bylo možné i na příkladu esperantistů popsat opačný proces – pokus o renesanci občanské společnosti v ČSSR během Pražského jara. Absence takových širších perspektiv jistě souvisí i s velmi chudým souborem sekundární literatury, s níž autorka pracovala. Vedle několika studií věnovaných historii esperantismu použila autorka jen minimum prací k politickému, kulturnímu a celospolečenskému kontextu svého esperantského příběhu v daném dějinném období Československa – vlastně jen dvě, tři knihy Jiřího Knapíka a Karla Kaplana.

Práce není také optimálně strukturována. Sestává z kratičkových (většinou maximálně dvě tři stránky) kapitol. Mísí a střídá se výklad aranžovaný chronologicky, regionálně, věcně, doplněný kapitolkami věnovanými mezinárodní problematice. Autorka užívá sice docela duchaplný, někdy možná příliš emotivní, ale v každém případě spíše žurnalistický styl a jazyk. Ještě více to platí pro názvy kapitol. Znějí někdy sice docela vtípně, ale rozhodně neusnadní orientaci v textu. Celek pak působí o to více nepřehledně.

Práci navrhuji přijmout k obhajobě, kladl bych ovšem důraz na to, aby se autorka v rámci obhajoby pokusila zasadit své esperantské téma do širšího dějinného kontextu a naznačila jeho význam (vedle obecného kulturního a humanistického přínosu a ambic esperantismu) v rámci dějin komunistické režimu v Československu v daném období. Teprve podle průběhu a výsledku obhajoby bych navrhoval klasifikovat práci jako velmi dobrou nebo dobrou.